

Источники и литература:

1. Безкоровайний Василь Васильович (1880-1966) : бібліографічний покажчик / упоряд. О. В. Башун. – Донецьк : Схід, 2004. – 40 с.
2. Медведик П. Василь Безкоровайний / П. Медведик // Науково-краснознавчий часопис Тернопілля. – 1994. – № 1. – С. 212-219.
3. Стецьків Є. Листи до друга в Україні / Є. Стецьків. – К., 2000. – 212 с.
4. Безкоровайна Н. С. Українська пісня з Криму / Н. С. Безкоровайна // Українознавство. – 2003. – № 1 (6). – С. 226-228.
5. Безкоровайний В. «Українські думки» для скрипки і фортепіано / В. Безкоровайний. – Сімферополь : Доля, 2004. – 224 с.
6. Безкоровайний В. Сонати для фортепіано / В. Безкоровайний. – Сімферополь : Сімферопольська міська друкарня, 2008. – 46 с.
7. Безкоровайний В. П'єси на українські теми для фортепіано в чотири руки / В. Безкоровайний. – Сімферополь : Таврія, 2009. – 68 с.

Білецька О.О.**УДК 008:372.461-057.87(477)****МОВНІ СУБКУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ**

Культури володіють мовами, за допомогою яких вони виражають себе. Проте, будучи живим утворенням, що постійно розвивається та змінюється, культура модифікує і власні мови. В результаті мови конкретних культурно-історичних епох виявляються настільки різними і незрозумілими для нащадків, що стають більш схожими на іноземні, аніж на мови власної культури.

Людина протягом різних періодів життя не ідентична собі: так немовля, пройшовши тривалий життєвий шлях, до старості стає вже зовсім іншою людиною у всіх сенсах цього слова. А тому кожна культурно-історична епоха володіє власною мовою, повністю зрозумілою лише людям, що жили в цю епоху. Для цієї мови, з одного боку, характерною є відносна стабільність в сенсі підтримки непорушності граматичних законів побудови мови, і, з цієї точки зору, мова зберігає традицію даної культури, а, з іншого боку, мові притаманна здатність швидко реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві, появою нових слів, або появою нового значення старих слів, чи забуттям слів, які не відповідають часу і втратили свою актуальність. З іншої точки зору, мова відкрита для інновацій і модернізацій. Проте швидкість інноваційних процесів, а також рівні цих процесів в різних культурно-історичних епохах залежать, передусім, від того, з якими суспільствами ми маємо справу: статичними або динамічними, а, в другу, – яка структура конкретного суспільства, які верстви-страти чи субкультури, притаманні даному суспільству. Також, сучасні суспільства відносяться до динамічних суспільств, що швидко змінюються, а тому і мова вірніше її словесна оболонка в подібних суспільствах дуже рухома, внаслідок чого протягом життя одного покоління її словниковий запас зазнає серйозних змін не тільки в збільшенні або зменшенні об'єму, але і змін цілих блоків слів і виразів на близькі за значенням, але інші за звуковою формою слова. Крім того, суспільства сучасної культурно-історичної епохи є рухомою системою, що включає безліч субкультурних утворень (професійних, територіальних, статусних тощо), кожним з яких притаманні власна специфічна лексика, власна мовна субкультура.

Слід зазначити, що субкультура не є абсолютно замкнутими, ізольованими утвореннями, будь-яка сучасна людина належить одночасно до декількох субкультур. Це приводить до того, що субкультурні сленгові мови не є «закритими», використовуваними і зрозумілими лише вузькому колу осіб, не просто входять в конкретну культуру, а проникають і взаємодіють з літературною мовою, збагачуючи чи засмічуючи останню.

Характерною особливістю сучасної культурно-історичної епохи кінця ХХ – початку ХХІ ст. є наявність в ній такої соціально-демографічної групи як молодь, якої не було в попередніх епохах, в житті і діяльності якої, як в дзеркалі, відбивається все соціокультурне життя і без існування якої будь-який народ приречений.

У свою чергу, складна ситуація в Україні, поглиблення кризового стану одночасно в трьох сферах життєдіяльності – духовній, соціальній і матеріальній, спричинила глибокі зрушення у світосприйманні, орієнтації молоді у сферах культури, освіти та професійного самовизначення. Драматизм поглиблення кризового стану всіх сфер життя українського суспільства, полягає в тому, що він носить системний характер і значною мірою позначається на житті молодого покоління. Типовою ситуацією особистісного сприйняття умов життя, соціального середовища є стан непевності основної частини населення, в тому числі й молоді, щодо перспектив свого життя, свого місця в стихії суспільних змін [2,5]. Особливо дані процеси відбиваються на особистостях, що знаходяться на шляху формування власного бачення проблем існування, які тільки зіткнулися із визначенням духовних та моральних цінностей – молоді.

Молодь – це особлива соціально-вікова група, що відрізняється віковими рамками і своїм статусом в суспільстві: перехід від дитинства і юності до соціальної відповідальності. Вчені розуміють молодь як сукупність молодих людей, яким суспільство надає можливість соціального становлення, забезпечуючи їх пільгами, але обмежуючи їх можливості брати активну участь в певних сферах життя соціуму [3].

Тому із становленням демократичного суспільства, суттєво змінюються не тільки ідеали та цінності молодих людей, але й мовна культура сучасної молоді, яка є складовою молодіжної субкультури.

Відмітною особливістю даної соціальної страти є те, що її представники ще вільні від обов'язків дорослих людей і при цьому має багато вільного часу. Подвійне соціальне становище молодих людей, коли вони дітьми вже бути не хочуть, а «в дорослі» їх ще «не пускають», призводить, з одного боку, до утворення ними молодіжної субкультури, як соціальних просторів, на яких збираються рівні за віком, статусом, соціальним станом, роду занять, просторів, де молодь має можливість самореалізуватися і відпрацювати соціальні ролі, а, з іншого боку, до вироблення нею свого власного мовлення на основі рідної мови. Мовна субкультура молоді, яку відрізняє наявність молодіжного мовлення (сленгу), відіграє неоднозначну роль у інкультурації молоді, створює бар'єр між нею й дорослими. Мовна субкультура молоді – це особливе молодіжне мовлення, молодіжний сленг, що націлено в першу чергу на те, щоб «свої» стали ближчими, а «чужі» – віддалилися. При цьому молодіжне мовлення, що використовується як представниками молодіжної субкультури, так і іншими, несубкультурними молодими за віком людьми, повністю відображає і вербалізує буття його носіїв [9].

Молодіжна субкультура носить розважально-рекреативний і споживчий характер, а не пізнавальний, творчий. Естетичні смаки й переваги молоді часто досить примітивні й формуються головним чином засобами телебачення, музикою «диско» й іншими її жанрами. Цінності й інтереси молоді обмежені в основному сферою дозволя: модою, музикою, розважальними заходами, часто малозмістовним спілкуванням. Ці смаки й цінності підтримуються періодичною пресою, сучасним масовим мистецтвом, що здійснює деморалізуючий й дегуманізуючий вплив.

У свою чергу, субкультура молоді часто має багато спільного із контркультурою і культурою авангардизму. Суспільством ці культури оцінюються звичайно негативно, хоча вони несуть у собі тенденції відновлення, динаміку розвитку.

Субкультурні атрибути, ритуали як стійкі зразки поведінки, а також цінності відрізняються від цінностей панівної культури, хоча і пов'язані з ними. Молодіжні субкультури є наслідком свідомого пошуку нової ідентичності, вибудовування нового стилю. Джерелом їх є романтизовані та ідеалізовані образи іншої цивілізації, культури («культурні міфи», «культурні утопії»).

Ці «культурні міфи» українських молодіжних субкультур в основному запозичені із Заходу. Їх носії будували свій Захід відповідно до власних уявлень про західну культуру та систему цінностей, перебуваючи при цьому в середовищі національних культурних традицій. Завдяки цьому відбувалося поєднання західних впливів, інноваційних елементів, національних традицій, особливостей, ментальності та рудиментів постсоюзного культурного середовища.

Виникнення молодіжних субкультур, головним чином, зумовлюється соціальними, політичними, психологічними та духовними чинниками, найголовнішим з яких є неадекватність суспільного буття потребам молоді, духовна самотність.

Сучасна молодіжна субкультура є складним соціально-духовним утворенням, що включає у себе наукову, світоглядну, правову, політичну, моральну, художню культуру, культуру мовлення, мислення, культуру почуттів тощо [1].

Для молоді значна частина культури є прихованою, і не є частиною її життя, не переживається в якості особистого досвіду. Вибір життєвого шляху, соціальне самовизначення відбувається на основі імовірного моделювання майбутнього. За цих умов модель «бажаного майбутнього» не співпадає із справжнім, актуальна культура сприймається як щось тимчасове, мінуче й тому набуває відносної цінності, а діяльність щодо вибору життєвого шляху набуває характеру «гри у суспільні відносини» [6].

Інша особливість молодіжної субкультури обумовлена тим, що «об'єднання» молодого покоління із існуючої культури відбувається за умов деякого дистанціювання від змістовних, сутнісних, фундаментальних закономірностей суспільного розвитку. Для молоді початковим пунктом засвоєння культури є її форма. За даних умов утворюються багатогранність молодіжної субкультури, що використовується для подальшого збагачення й розвитку культури суспільства [5,8].

По суті, молодіжні субкультури – це результат пошуку своєрідної, нової ідентичності, створення нового стилю. Джерелом цього стилю можуть бути романтизовані чи ідеалізовані образи іншої цивілізації чи культури («культурні міти» або «культурні утопії»).

Причина появи молодіжних субкультур спільна як для західних країн, так і для України. Молодь завжди прагне до спілкування з однолітками, намагається втекти від духовної самотності в родині та суспільних інститутах, іноді це спроба піти від суспільства загалом. Цю самотність переживають як діти забезпечених батьків, так і вихідці з малозабезпечених родин. Окрім духовної самотності молоді людини існує і соціальний підтекст – визначення ролі та місця молоді в суспільстві. Розквіт молодіжних субкультур на Заході збігається з кризою суспільних цінностей індустріальної епохи, самих основ капіталістичної системи. Молоді пропонують слухняно успадковувати приклад своїх батьків, що будували для них світ споживання і достатку, ініціатива не схвалюється. Дослідники сходяться на думці, що андеграунд формується з тих, хто «видав» із суспільства. Багато дослідників підкреслюють роль дезадаптації, невміння увійти в трудовий чи навчальний колектив, конфлікти в родині, у формуванні альтернативних молодіжних спільнот [1].

У свою чергу, типологізація молодіжних субкультур в Україні ускладнюється кількома факторами. По-перше, існуючі в західній науці підходи до цієї проблеми не можуть бути застосовані до українських молодіжних субкультур, тому що західні учені виходили з досвіду діяльності неформальної молоді в умовах розвинутої демократії та стабільної економіки. Сучасними науковцями було зроблено декілька

спроб структурувати поняття «молодіжної субкультури». Можна запропонувати наступну типологію молодіжних субкультур [10]:

1) за ціннісними орієнтаціями:

- субкультура, що політизується, – молодь активно бере участь в політичному житті і має чітку ідеологічну приналежність;
- еколого-етична субкультура (займається побудовою філософських концепцій і веде боротьбу за навколишнє середовище);
- нетрадиційна релігійна субкультура (в основному це захоплення східними релігіями (буддизм, індуїзм));
- радикальна молодіжна субкультура (відрізняється організованістю, наявністю лідерів старшого віку, підвищеною агресивністю (кримінальні молодіжні угруповання, скінхеда));
- субкультура способу життя (групи молодих людей, що формують свій образ життєдіяльності (хіпі, панки));
- субкультура по інтересах (молоді люди, об'єднані спільністю інтересів: музичних, спортивних і ін.);
- субкультура «золотої молоді» (орієнтована на проведення дозвілля, одна з найбільш закритих форм субкультур).

2) за історичним критерієм:

- традиційні, що мають довгу історію в країні (хіпі, панки, бітломани тощо);
- нові, які виникли упродовж останнього десятиліття (толкієністи, уніформісти, металісти тощо).

На підставі даної типологізації можна охарактеризувати деякі молодіжні субкультури, що відіграють значну роль у становленні цілого покоління людей.

Хіпі заявили про себе на зламі 60 – 70 рр. ХХ ст., а в Україні – у 1972 році. Цю групу складають прихильники музичного стилю панк-рок, виділяються довгим волоссям (своєрідний виклик «соціальному сприйняттю»), одягом, романтикою автостопу, участю в тусовках, можливістю втекти від реалій життя.

Хіпі стали тим середовищем, у якому вирости найрізноманітніші «нові» молодіжні субкультури, вони дали поштовх молодіжному протестові і привнесли ідеали толерантності та розкутості в сучасне суспільство. Хіпі є складною структурою, яка займається творчим пошуком і перманентним духовним протестом проти несправедливості держави і суспільства, це свого роду всесоюзна молодіжна субкультура хіпі.

Хіпі не можна назвати у повному сенсі угрупованням: у її надрах постійно йдуть перегруповання, зникають одні об'єднання і формуються нові. Люди переходять із групи в групу. Це радше певне середовище спілкування. Проте, хіпі можна розглядати як спільноту, оскільки присутні такі ознаки, як спільна мова (мовлення (сленг) і символіка), мережа комунікацій – особисті зв'язки, поверхові знайомства (настільки призвичаюєшся до обличчя на «тусовці», що вже підсвідомо впізнаєш «своїх»).

Мовлення і символіка складають основу внутрішнього комунікативного середовища хіпі, відокремлюючи її від зовнішнього світу. При цьому символіка хіпі надзвичайно різноманітна, у її фонді можна зустріти символи, які прийшли з різних релігійних груп (наприклад, від крішнаїтів чи баптистів), молодіжних рок-течій (атрибути року, панк-року і важкого металу), а також різних суспільно-політичних рухів: пацифізму, анархізму, комунізму тощо. Особливим символом є фенечка – свого роду знаковий код, за кольором, стилем, розміром якої можна визначити не тільки приналежність до певної тусовки, але й індивідуальні характеристики господаря. Фенечка, як і пацифік, є символом миру і дружби, це подарунок на щастя [4].

Романтико-ескапістський тип молодіжних субкультур характеризується орієнтацією на створення паралельного світу, свого роду «міту». «Міт» будується на підставі певних творів (переважно «фентезі») чи запозичених світоглядних концепцій інших культур. Серед них можна виокремити «ігрові» молодіжні субкультури. Рольова гра наближена до імпровізованої театральної постановки. Ця субкультура створює свій паралельний «світ», у якому «ховається» від реалій суспільства [4,6].

Ігрові молодіжні субкультури – це щось середнє між клубом аматорів певного автора (Дж. Р. Р. Толкієна), історичної події (реконструкціоністи) і послідовників традицій певної етнічної культури (індіаністи) чи релігійно-містичного руху. У середовищі індіаністів і толкієністів (меншою мірою серед реконструкціоністів) популярне апелювання до практики релігійних культів, описаних у творах авторів «фентезі» або притаманних індіанцям США, чи до синтетичних релігій і культів, розроблених на основі певних світоглядних концепцій [8].

Релігійно-містичні молодіжні субкультури є синтезом містичних і релігійних культів із традиціями і цінностями окремих молодіжних субкультур. У таких субкультурах обов'язково повинен бути лідер, що є головним «гуром». Чисельність таких груп незначна, до цього типу субкультур можна віднести гіпі-комуні, сатаністські культи, неопоганські та синтетичні толкієністські культи [10].

Гедоністично-розважальні субкультури, які ще називають музичними молодіжними субкультурами, здебільшого складаються з підлітків. Їх об'єднують спільні музичні смаки, легке, безтурботне ставлення до життя, прагнення жити сьогодишнім, «прикид» (особливості зовнішнього вигляду, одягу та рухів). Зазвичай ці люди не надто добре розуміються на тому, що вони слухають, для цього існують лідери тусовок, які знаються не лише на нюансах музики даного напрямку, але й на ідеологічних положеннях руху. Переважно це ді-джеї та власники великих аудіотек [3].

Необхідно відзначити, що такі молодіжні об'єднання є нестійкими і залежать від популярності тих чи інших музичних напрямків.

Початок епатажно-протестним субкультурам поклали панки. Саме вони стали пропагандистами ідеї «шок-протесту». Пізніше цю ідею підхопили металісти, трешери, сатаністи. Окремо в цій когорті стоять байкери, які віддають перевагу романтиці мандрів. Треба відзначити, що епатажно-протестні субкультури часто переходять у радикально-деструктивні. Їхня приналежність до першого чи другого типу визначається лише мірою неприйняття навколишнього середовища і готовністю до силових дій. Класичним представником даної субкультури в Україні залишаються панки, які, на відміну від панків 80-х рр. XX ст., увібрали в себе традиції й ідеї різних субкультур андеграунду, насамперед хіпі, і зменшили свою агресивність [3].

До радикально-деструктивних субкультур можна зарахувати ті молодіжні субкультури, що мають чітку лінію асоціальної поведінки й орієнтовані на застосування силових методів. Зазвичай серед них діють різноманітні політичні організації, що намагаються перетягнути їх на свій бік, тим самим політизуючи їхню діяльність [10].

Треба розрізнити два підвиди цього типу субкультур:

1) існують чітко асоціальні об'єднання (нац-панки, червоні панки, анархо-панки); вони вже за своєю суттю мають деструктивний характер і відзначаються радикалізмом;

2) існують молодіжні субкультури, що постали на базі певного інтелектуального ядра, яке виробляє ідеологію об'єднання, у якому за логікою розвитку подій неминуче повинна виникнути радикальна політизована сила, орієнтована на «пряму дію».

Свавільно-самосудні молодіжні формування являють собою групи, переважно вихідців з робітничих родин, які за допомогою сили ведуть боротьбу з різними проявами відхилення від ідеалів соціалізму. Вони виникають, як правило, на базі територіальних формувань. Об'єктом їхнього «фізичного впливу» є представники заможної «золотої молоді», хіпі, панки, націоналісти, металісти тощо.

Цей тип молодіжних субкультур упродовж останнього часу значно трансформувався. В сучасній Україні в чистому вигляді цього типу субкультур немає, оскільки вони зникли на початку дев'яностих років. Тим часом гопники (гопота) продовжили традиції люберів, проте вони не є сформованою молодіжною субкультурою [8].

Хакери є новим типом молодіжної субкультури. По суті, в Україні вона тільки формується у зв'язку із порівняною нерозвиненістю інформаційних комунікацій і комп'ютеризації.

У спеціалізованому середовищі поняття «хакер» має доволі вузьке значення, цим терміном зазвичай називають комп'ютерного злочинця, який «зламає» сайти, обманує банківські системи охорони, запускає в мережу віруси. Термін «кракер» точніше передає західне розуміння цієї субкультури. Кракери – це ті, хто робить світ віртуальної реальності доступним для всіх бажаних. Саме вони ламають захисні коди на ліцензійних іграх, роблять доступними платні сайти й Інтернет. Існують так само ламери і геймери; перші проводять значну частину свого часу біля комп'ютера, але не мають достатньо знань про нього, інші – фанати віртуальних ігор. Саме другий тип може претендувати на статус молодіжної субкультури.

Таким чином, участь молоді в субкультурі – це «гра в доросле життя», де молодь конструює певну подібність життєвих ситуацій і навчається поведінці в них.

У свою чергу, серед ознак молодіжної субкультури виділяють наступні [1]:

- стрижнем будь-якої молодіжної субкультури є вуличний стиль;
- більшість молодіжних субкультур створюються навколо певного стилю музики;
- стиль одягу: якщо у молодій людини з'являється незвичайний стиль одягу – він може бути прикметою причетності молоді до певної субкультури;

– мовлення – одне з головних відмінних рис субкультури, так як володіння специфічною мовою – є перепусткою до групи. Тобто, це соціальний різновид мовлення, що відрізняється від загальноприйнятої мови специфічною лексикою та фразеологією, є одною великою соціолінгвістичною, психолого-педагогічною й соціокультурною конгломерацією в суспільному просторі мови [7].

Молодіжне мовлення, що набуває ознак сленгу, є цікавим феноменом молодіжної субкультури, і існує в середовищі переважно учнівської та студентської міської молоді, а також окремих більш менш замкнутих референтних груп. Як і всі соціальні діалекти, воно є тільки лексиконом, який існує на засадах загальнонаціональної мови, живе на його фонетичному і граматичному ґрунті.

Мовною культурою молоді як проявом молодіжної субкультури стає ряд слів і виразів, що притаманні і часто вживаються молодими людьми, але не сприймаються «дорослими» як загальноживані або літературні. Ці слова і вирази стають сленговими не тільки завдяки їх нетрадиційному написанню або словотворенню, але, перш за все, через їх більш менш обмежене вживання і, особливий смисловий відтінок, які вони надають мовленню [9].

Також, молодіжне мовлення розрізняється і за типом субкультури, до якої належать його носії.

Для мовлення хіпі притаманним є вживання великої кількості англійських запозичень, таких як «болт» – пляшка; «вайн» – вино; «флэт» – квартира; «хайр» – волосся; «айзи» – очі; «даун» – депресія; «драйвер» – водій; «мажор» – багата людина; «пипл» – люди (поширені звернення: «людина», «люди»); «рингушник» – записник (від англ. ring – дзвінок). Крім того, мовлення хіпі характеризується частим використанням зменшувальних суфіксів і слів, що не мають аналогів в літературній мові для позначення специфічних понять, властивих тільки їм (наприклад, вже згадувані «фенечка», «ксивнік» тощо) [7,9].

Толкієністи або ролевіки – молодіжний рух, що з'явився у молодіжній субкультурі в 90-х рр. XX ст. – активно вживають у своєму мовленні такі слова, як «бездоспешник» – людина, воїн без обладунків; «білий хайратник» – пов'язка майстра чи ігратехніка на полігонних іграх; «дайс» – гральний кубик, гральні кістки;

«двур» – двуручний меч; «магічка» – рольова гра чи сфера діяльності персонажа в грі, де моделюється магія; «мастак» – досвідчений ігрок тощо [7,9].

Мовлення панків характеризується вживанням слів із злодійського жаргону («маза», «хавать», «лабать») і маргінальне вживання «розумних» слів («паралельно» в значенні «все одно», «суто» в значенні «байдужий») [7,9].

Готи – представники готичної субкультури, натхненні естетикою готичного роману, естетикою смерті, готичної музики, відносять себе до готик-сцени і з'явилися в 1979 році на хвилі пост-панку. До готичного сленгу належать такі вирази: «baby bat» – термін, яким часто характеризують «зелену» готичну молодь; «fetish» – сексуальний символізм, коли об'єктом сексуального тяжіння є певна частина тіла, одягу тощо; «gothier-than-thou» – ставлення з призириством одних готів до інших; «gothic slide» – па готичного танцю; «gothic point of view» – готичний світогляд тощо [7,9].

У свою чергу, іншою специфікою мовлення байкерів, окрім слів, що позначають специфічні поняття і відносяться до мотоцикла або «прикиду», є значне вживання нецензурної лексики.

Хакери (комп'ютерні фанати) – студенти технічних університетів, старшокласники шкіл з фізико-математичному ухилом, словниковому запасу яких притаманна така лексика, як: «айтішник» – фанат комп'ютерних технологій або просто людини, яка добре знається на комп'ютері та програмному забезпеченні; «аська» – програма ICQ; «вендекапец» – хакерська мрія щодо краху операційних систем Windows; «какер» – малограмотний хакер; «кракер» – будь-хто, хто порушує безпеку системи, комп'ютерний зламщик тощо [7,9].

Для мовлення покоління гопників, що з'явилося в середині 90-х рр. ХХ ст., характерним є загальне вживання кримінальної та нецензурної лексики: «парити», «брити» – обманювати; «криса» – той, хто обманює своїх; «впарювати» – 1) збувати крадене, 2) переконувати у чомусь; «хата» – квартира; «базар» – розмова; «тапки» – кросівки; «волина» – пістолет [7,9].

Отже, спираючись на все вищесказане, можна надати характеристику наступних ознак сучасної української молодіжної мовної субкультури:

– резервний характер культурного середовища, що є відносно байдужим до мовної субкультури, сформованої у суспільстві;

– мовна субкультура є тимчасовою відносно життя даного покоління в цілому;

– мовна субкультура є грою за своєю формою;

– мовна субкультура не охоплює усієї вікової групи молоді, але разом з тим, вирізняє молодь як ціле від старшого покоління;

– критичне, вибіркоче сприйняття й осмислення соціальних норм й цінностей;

Сучасна молодіжна мовна субкультура відображає усі складності й протиріччя сучасного життя: поруч із екстремальною поведінкою молоді, відбуваються такі значущі процеси як залучення молоді у шкільному та вузівському самоуправлінні, залучення її до нових форм економічного життя, політичної та соціальної діяльності, у формуванні нового мислення.

Сучасна молодь є різною як в регіональному, так віковому й професійному плані, а тому немає єдиної молодіжної субкультури як єдиної системи її ціннісних орієнтацій. Вони є різними для школяра й студента, жителів міста та сільської місцевості, людей різної професійної спрямованості.

В основі мовної субкультури сучасної молоді України як прояву молодіжної субкультури лежить основний спосіб відношення світу із всією системою культурно-духовних цінностей, це певний спосіб буття, в котрому існують люди, це форма самовираження молоді, що ставить перед собою за мету змінити світ, своє життя, зробити його іншим, відкинути від себе ярмо стереотипів, відмовитися від соціальних канонів.

Джерела та література:

1. Андреева И. Н. Молодежная субкультура: нормы и система ценностей / И. Н. Андреева, Н. Я. Голубова, Л. Г. Новикова // СОЦИС. – 1989. – № 4.
2. Бобахо В. А. Современные тенденции молодежной культуры: конфликт или преемственность поколений? / В. А. Бобахо, С. И. Левкова // Общественные науки и современность. – 1996. – № 3. – С. 56-60.
3. Волков Ю. Г. Социология молодежи / Ю. Г. Волков. – Ростов н/Д. : Феникс, 2001. – 575 с.
4. Глущенко Ю. В. Соціологія молоді: процеси концептуалізації в контексті соціокультурних змін : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.01. / Ю. В. Глущенко; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2006. – 20 с.
5. Доренко О. В. Молодежь и культура / О. В. Доренко. – Киров : Масс, 2000. – 120 с.
6. Ежов С. А. Социализация молодежи: проблемы управления / С. А. Ежов // Молодежь в условиях социально-экономических реформ. – СПб., 1995. – С. 19-122.
7. Ермакова О. Современный молодежный жаргон и его место среди других некодифицированных систем русского языка / О. Ермакова // Sprachlicher Standart und Substandart in Sudosteuropa und Osteuropa: Beitrage zum Symposion vom 12-16. Oktober 1992 in Berlin/ hrsg. von Norbert reiter. – Weisbaden : Harrassowitz, 1994. – P. 130-140 .
8. Культура и молодежь : состояние, проблемы, перспективы : материалы круглого стола, 11 марта 2004 г. / под общ. ред. В. Н. Гуляева. – М. : Акад. тр. и социал. отношений, 2004. – 199 с.

9. Левикова С. И. Молодежный сленг как своеобразный способ вербализации : [Электронный ресурс] / С. И. Левикова // Бытие и язык. – Новосибирск, 2004. – С. 167-173. – Режим доступа : <http://www.philology.ru/linguistics2/levikova-04.htm>
10. Левикова С. И. Молодежная субкультура / С. И. Левикова. – М. : Фаир пресс, 2004. – 608 с.

Бойчук В.В., Калицька Г.О.

УДК 130.2:111.85:291.1

**ЕСТЕТИКО-САКРАЛЬНИЙ КУЛЬТУРОТВОРЧИЙ КОМПЛЕКС В ГЕНЕЗИ
ЕТНОКУЛЬТУР ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я В ЕПОХИ НЕОЛІТУ,
ЕНЕОЛІТУ ТА РАННЬОЇ БРОНЗИ**

Ця праця є елементом апробації втілення авторської концепції про домінування естетико-сакрального синкретичного механізму генези стародавніх етнокультур. Структурні елементи цього механізму були досліджені автором на матеріалах палеолітичних комплексів, котрі надали виразні дані про значимість естетизації та сакралізації в найбільш ранніх культуротворчих процесах. Фіксація такої закономірності викликала потребу звернення до тих культурологічних теорій, котрі мають виразні концептуальні дотичні. Теорія М.С. Кагана показує такі етапи розгортання культуротворення: 1 - формування відчуття об'єкту виключної значимості; 2 – мислено-чуттєвий контакт з цим виключно значимим об'єктом; 3 – формування суб'єктивованого образу [14]. За нашою концепцією, що опирається не теоретичні засади М.С. Кагана, поштовхом до культуротворення є виключної значимості об'єкт чи процес (дообраз), котрий надалі інтенсивно осмислюється та переживається в умовах його естетизації праобраз), а пізніше формується сакралізований образ як основа продуктивного культуротворення. Близьку динаміку має, відповідно концепціям О.Ф. Лосєва [19], К. Леві-Стросса [17], Є.М. Мелетинського [20], й розгортання міфологеми в сюжетну образність міфу. Тому очевидними джерелами культурологічних досліджень естетико-сакрального культуротворчого є мистецька та міфотворча образність. Відносно художньої образності на теренах Північного Причорномор'я в епохи неоліту, енеоліту та ранньої бронзи ми можемо оперувати продуктом аналітики ряду унікальних пам'яток образотворчого мистецтва. Виявлення ж найбільш архаїчних рис праїндоевропейських міфів стало можливим за результатами звернення Д.С. Раєвського [23; 24], Е.А. Грантовського [8], С.С. Бессонової [3] до міфології тих етнічних груп, котрі були єдиного походження зі скіфами (східних та західних іранців, індоаріїв).

Винятково значимою пам'яткою є наскальний розпис з місцевості Таш-Аїру в Криму [27, мал. 20]. Найбільш ясными є зображення возів, що мають аналогії з зображеннями возів ранньої бронзи на ритуальному посуді спільнот Надчорномор'я як символу «переправи» в посмертний світ [12, с. 113]. Найбільш близькою до сюжету та стилістики розпису з Таш-Аїру нам видається образність рельєфу стели з Бахчи-Елі в Криму [27, рис. 25]. На цій стелі є стилізовані зображення двох антагоністично розміщених людей, а також сокир та плуга. Верхня грань стели має заглиблення в вигляді широких круглих чаш. Порівняння спільних розпису з Таш-Аїру та рельєфних зображень стели з Бахчи-Елі надає комплекс поєднуючих образів: стилізовані фігури людей, сокири, плуг. Праці Ж. Дюмезіля [11], Д.І. Раєвського [23] вказують на те, що частина змісту міфу про трьох скіфських братів та сакральні дари, котрі отримав молодший брат – сокиру, чашу, ярмо та плуг - вказує на праїндоевропейські основи термальності соціальної структурованості на жерців, воїнської знаті, простолюдинів. Спільним для всіх індоєвропейських народів є також і міфологічний сюжет про подолання войовничим божественним героєм змієподібного чудовиська, що мало відношення до води та рогатої худоби [7, с. 233; 8, с. 98-99]. Всі ці основні та ще значна кількість другорядних ознак єдиного «інваріантного інформаційного ядра» (за терміном Потебні) міфотворення індоєвропейських народів вказують на їх виникнення в епоху праїндоевропейської єдності. Якщо ж розглядати сюжет розпису з Таш-Аїру в контексті виявлених спільних ознак міфотворчості індоєвропейських народів Надчорномор'я епох неоліту та енеоліту, то на цій інформативній основі можна зафіксувати кілька найбільш чітко означених образів. Це може бути образ чоловіка, що входить в печеру («людина в порталі») – володіння хтонічної змієної богині, образ якої можна зафіксувати в знаковій фігурі лівого верхнього кута розпису. В лівій нижній частині розпису можна зафіксувати менш інформативну композицію з трьох чоловічих фігур. Образи боротьби і перемоги, змії додають інформацію до багато ще в чому фрагментарної реконструкції сюжету міфу про подолання культурним героєм міфу демонічного ворога і проникнення в хтонічний світ.

Подальше доповнення інформації про культуротворчі процеси може надати загальний обрис ямної археологічної культури [1; 2]. Він вказує на посилену мілітарність всіх складових Ямної етнокультурної спільноти, що стала основою наступних далеких загарбницьких походів-міграцій. Матеріали з Рігведи та Авести показують соціокультурну структуру спільнот ямників: воєнізована родова община (грама), військове об'єднання общин – плем'я (віс) на чолі з військовим вождем (раджею) [12, с. 132-133]. Д.С. Раєвський на виразному матеріалі впевнено доводив символічне відношення скіфських сакральних братів до однієї з частин світобудови та до сакралізації трьохчленної соціальної організації: Арпоксай – земля, вода та спільнота воїнів-простолюдинів, Ліпоксай – підземне царство та спільнота жерців, Колаксай – небо та спільнота мілітарної знаті [23, с. 89]. Три містично-космічні світи отримали реальне соціокультурне втілення в структуруючих міфологемах, за котрими можна визначити естетико-сакральні образи агресивних упорядників хаосу. Проте, важливо зрозуміти, чи є ці соціокультурні ознаки